

SZKÁROSI ENDRE

Sarencoról röviden

Az elmúlt időszakban olyan kiemelkedő géniuszok távoztak az olasz experimentális művészeti színtérről, mint Ugo Carrega,¹ Arrigo Lora-Totino² és most Sarenco, aki Isaia Mabellini néven született 1945-ben a Brescia környéki Vobarnóban. A Milánói Egyetemen folytatta filozófiai tanulmányait, de már tizen-nyolc éves kora óta érdeklődött aktívan a vizuális és kísérleti költészet iránt. Hamar csatlakozott az 1963-ban alakult, kultúrtörténeti jelentőségű Gruppo 70 csoporthoz, amely a vizuális költészet sajátos, a kortárs médianyelveket és technológiákat a költészetbe integráló felfogásával és gyakorlatával jelentős hatást gyakorolt a Secondo Novecento művészetére.

Sarenco számára az alkotás nem pusztán művek létrehozását jelentette, hanem a művészeti tér formálásának gyakorlatát. Így természetes, hogy folyóiratokat (Amodulo, Lotta Poetica, Poesia Visiva) indított, kiadókat (Sarmic, Factotum Art) hozott létre, illetve – főként Bresciában – galériákat (Sincron, Amodulo, Galleria Brescia) nyitott. Ahogyan Luigi Serravalli írja, „Sarenco kezdettől fogva totális jelenségként tekint a művészetre. Vállalkozásai mindig zajos sikert aratnak, jelenléte nyugtalan, gesztusai kiszámíthatatlanok, felkészültsége pedig elképesztően magas szintű.”³ Az experimentális költészeti színtér kiadványokba integrálása végigkísérte tevékeny életét – ő hozta össze például 1988-ban Veronában a *Poesia visiva: 1963–1988: 5 maestri: Ugo Carrega, Stelio Maria Martini, Eugenio Miccini, Lamberto Pignotti, Sarenco* című reprezentatív kiállítást, amelyet fontos kiadvány kísért,⁴ vagy szinte pontosan tíz évvel később, 1998-ban – mely dátum Adriano Spatola halálának a tizedik évfordulóját is jelzi – Mantovában a *Poesia totale. 1897–1997: Dal Colpo di Dadi alla Poesia Visuale* című kiállítást, melynek a címe is a mallarméi műalkotás, a *Kockadobás* megjelenésének centenáriumára utal. Élete utolsó szakaszában is több integratív kiadványt hozott tető alá, így a *Visual Poetry in Italy*, illetve a *Visual Poetry in France* című kis formátumú antológiákat, legutóbb pedig a *Visual Poetry in Europe* című nagyléptékű projekt-antoló-

1 Lásd Magyar Műhely 171. (2015/1.), 22-27.

2 Lásd Magyar Műhely 178. (2016/4.), 48-55.

3 Luigi SERRAVALLI, *Due o tre cose che su di Sarenco = Trento Cinema 1987, incontro internazionali con I film d'autore*, 21 nov - 12. dic, 1987 (Szirmai Anna fordítása).

4 *Poesia Visiva 1963–1988. 5 maestri. Ugo Carrega, Stelio Maria Martini, Eugenio Miccini, Lamberto Pignotti, Sarenco*, Henri Veyrier, 1988.

giát⁵ az *imago mundi* égisze alatt, Luciano Benetton támogatásával.

A kísérleti művészeti tér átjárhatóságának jegyében jelentős filmalkotói tevékenysége is – első filmtervét már 1968-ban megírta, de csak 1984-ben készítette el *Collage* címmel, amelyet aztán a Velencei Filmfesztiválra is meghívtak. További főbb filmes munkái: *In attesa della terza guerra mondiale* [A harmadik világháborúra várva, 1985], *Benvenuto grande cinema* [Isten hozta a nagy moziban, 1987], *Pagana* [Pogány nő, 1988], *Safari* (1990) és *Performance* (1993).

Ennek a sokoldalú alkotói beszédmódnak az az egyik lényeges motivációja, hogy Sarenco – akárcsak egészen másképpen, de Pasolini is – leglényegesebbnek a társadalmi felelősségvállalást és a társadalmi aktivizmust tekintette.

Ezért is rendkívül jellegzetes, sőt szubsztanciális választás, amikor elhíresült folyóiratának a *Lotta Poetica* címet adta, vagy amikor kiadványait nem volt hajlandó a formalizált regisztrációnak (ISBN-szám stb.) alávetni. Megint csak Serravallit idézve: „Sarencot érdekli a költészet és a festészet, de a happening és a performansz is, meg a zene és a költészet összefüggései; legfőképpen pedig az élet átalakulásai, az életmód változásai és a szabályok elleni lázadás, az antikonformizmus. Mindez nem éles szemű és menedzseri szemlétű adminisztrálása saját géniuszának, hanem bátor kísérlet arra, hogy a mindennapi életet egyfajta aktív, lázadó és kreatív szellemben alakítsa át.”

Sarenco kiemelkedő ismertsége, antikonformizmusa olykor – tévesen – olyan látszatot keltett, amely az individualista művészeket szokta övezni. Már a folyóiratok, a galériák, a közös művészeti akciók is azt láttatják, hogy mindezzel szemben épp egy ízig-vérig közösségi szellemű alkotó ember harcol új és új terekért mindannyiunk számára. Életének egyik súlypontját már a nyolcvanas években áthelyezte Kenyába, és kétlaki életet élt Afrika és Brescia-Verona-Salò körzetében. Nagy felfedezése volt a kortárs afrikai művészet, és sokat tett annak kiállításokon, könyvekben való bemutatásáért. Élete utolsó éveiben pedig – még a *Visual Poetry in Europe* előtt – az európai színtér különböző országainak vizuális költészetét bemutató kiadványsorozatba kezdett: az olasz és a francia kötet már napvilágot látott. Jó lenne, ha a sorozat Sarenco szellemében folytatódhatna.

Sarenco Szombathy Bálinttal a *Tisztelet az utolsó költőnek* című performanszban. Spoleto, 1995
Fotó: Fabrizio Garghetti

5 *Visual Poetry in Europe*, imagomundiart.com, Luciano Benetton Collection, 2017.